

STORTINGET

Innst. 445 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:180 S (2022–2023)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å få helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS raskt i arbeid

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at helsepersonell som er utdannet utenfor EØS og bosatt i Norge, får mulighet til å ta kostnadsfritt del i et løp som leder til kvalifisering til norsk autorisasjon, mot at de inngår avtale om arbeid i en angitt bindingstid ved offentlig sykehus eller i kommunehelsetjenesten.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Camilla Maria Brekke, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth og Even A. Røed, fra Høyre, Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra

Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslaget i Dokument 8:180 S (2022–2023) om helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS. Komiteen viser til at statsråden har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 26. april 2023. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Komiteen har ikke avholdt høring i saken.

Komiteen viser til at forslagsstillerne er opptatt av at Norge trenger helsepersonell, samtidig som mange med helsefaglig utdanning fra land utenfor EØS møter uoversiktlige og byråkratiske regler og ordninger, og krav om gjennomføring av kostbare kurs og prøver, for å få autorisasjon til å jobbe i Norge. Forslagsstillerne foreslår at regjeringen skal sørge for at helsepersonell som er utdannet utenfor EØS og bosatt i Norge, får mulighet til å ta kostnadsfritt del i et løp som leder til kvalifisering til norsk autorisasjon, mot at de inngår avtale om arbeid i en angitt bindingstid ved offentlig sykehus eller i kommunehelsetjenesten. De peker blant annet på at veien til autorisasjon er gratis i Sverige, med unntak av en avgift på 870 kroner.

Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev peker på at Helsedirektoratet er i gang med å utarbeide en rapport om tiltak for å bedre mulighetene for at helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS kan benytte sin kompetanse her i landet. Statsråden peker videre på at representantene foreslår en ordning som ville kreve ytterligere utredning og planlegging. Forslagene fra Helsedirektoratet kommer i oktober 2023, og statsråden mener det ikke er hensiktsmessig å sette i gang en utredning om representantenes forslag nå.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det bør legges til rette for at helsepersonell som er utdannet utenfor EØS og bosatt i Norge, kan arbeide og bruke sin kompetanse i helsetjenestene i Norge. Norge opplever en alvorlig mangel på helsepersonell, vi trenger folk med kompetanse og ønske om å arbeide i helse- og omsorgssektoren. Helse- og sosialtjenestene er ifølge Meld. St. 14 (2022–2023) Utsyn over kompetansebehovet i Norge, den sektoren i Norge som mangler flest folk og står for 22 pst. av den samlede arbeidskraftmangelen i 2022. Store og små kommuner over hele landet rapporterer om utfordringer med å rekruttere både sykepleiere og leger. Statistisk sentralbyrås framskrivninger kan tyde på at det i framtiden blir størst mangel på helsefagarbeidere.

Komiteen mener det er viktig at helsepersonell utdannet i land utenfor EØS kan få autorisasjon og arbeide i Norge. Samtidig må Norge øke egen utdanningskapasitet slik at vi ikke fortsetter å være avhengig av utdanningskapasitet i andre land. Studiekapasiteten i Norge må økes, og for å øke tilbudet av studieplasser må det også sørges for tilstrekkelig antall praksisplasser.

Komiteen vil også understreke betydningen av at godkjenningsordningene sikrer nødvendig kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene, slik at pasientsikkerheten alltid ivaretas.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet deler forslagsstillerens syn på utfordringene med mangelen på helsepersonell, og bekymringen for at helsepersonell utdannet utenfor EØS-området kan oppleve utfordringer med å komme gjennom autorisasjonsordningene i Norge.

Disse medlemmer er tilfreds med at det allerede er nedsatt et arbeid i Helsedirektoratet som har som oppgave å blant annet vurdere forbedringer på systemet. Dette arbeidet skal belyse både økonomiske og administrative konsekvenser, og arbeidet skal se på hva de øvrige nordiske landene tilbyr og erfarer med sine kompletterende utdanningsprogram. Arbeidet fra Helsedirektoratet vil foreligge til statsråden medio oktober 2023.

Disse medlemmer støtter Helsepersonellkomisjonen når den skriver:

«det bør være et mål at personer med utdanning fra utenfor EØS kan få sin medbrakte kompetanse godkjent i det norske arbeidsmarkedet.»

Disse medlemmer vil samtidig påpeke at formålet med godkjenningsordningen er å ivareta pasientenes sikkerhet, og det er derfor avgjørende at godkjenningsordningene sikrer nettopp at det helsepersonellet som brukes i Norge, har nødvendig kunnskap.

Forslagsstillerne viser til Sverige i sitt forslag knyttet til kostnader for søkerne til godkjenningsordningen.

Disse medlemmer er enige i at kostnadene for helsepersonell utdannet utenfor EØS-området ikke må være så høye at samfunnet ikke kan få bruke deres kompetanse. Det er likevel viktig at det ikke bygges opp nye unødvendige byråkratiske systemer, samtidig som det må anerkjennes at utdanningsløp utenfor EØS-området på ingen måte er et ensartet utdanningsløp. Den norske godkjenningsordningen må ta høyde for dette.

Disse medlemmer er tilfreds med arbeidet som så langt er satt i gang fra Helse- og omsorgsdepartementet, og forventer at de relevante forslagene fra Helsedirektoratet følges opp på egnet vis, og støtter ikke forslagene fra forslagsstillerne.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at departementet har gitt i oppdrag til Helsedirektoratet å foreslå tiltak for å bedre mulighetene for at helsepersonell med utdanning fra utenfor EØS kan benytte sin kompetanse her i landet. Disse medlemmer er opptatt av at helsepersonell med utdanning utenfor EØS er en viktig ressurs i helsetjenesten, men viser til at det er varslet at de gjennomarbeidede forslagene fra Helsedirektoratet skal foreligge i løpet av året og vil derfor avvente resultatene av dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus støtter intensjonen i forslaget. Med et helsevesen der det er mangel på kvalifisert personell, er det viktig at vi klarer å utnytte de ressursene vi har tilgjengelige. Det er mange bosatt i Norge med helseutdanning, og det vil være en stor verdi for samfunnet å få benyttet seg av den kompetansen de har. Det er selvfølgelig viktig å sikre kvaliteten på helsepersonell som jobber i Norge og det er derfor viktig at man har et godt utdanningsløp, som sørger for at kravene som stilles til helsepersonell i Norge ivaretas.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at helsepersonell som har tatt utdanning utenfor EØS, men som er bosatt i Norge, kan gå inn i et hurtigløp der de får fullført nødvendig utdanning og praksis for å få autorisasjon til å jobbe som helsepersonell i Norge – for å møte bemanningsutfordringene vi står overfor i helsevesenet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus viser til at Norge står i en så alvorlig mangel på helsepersonell, at selv i de store byene har sykehusene og kommunene utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig personell til å drive forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Både helseforetakene og kommunene brukte i 2022 over en milliard kroner hver på innleie av vikarer.

Disse medlemmer viser til at helsepersonellkommisjonen i NOU 2023: 4 Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste, slår fast at:

«Det bør være et mål at personer med utdanning fra utenfor EØS kan få sin medbrakte kompetanse godkjent i det norske arbeidsmarkedet. Dette kan avhjelpe personellmangel. Verken samfunnet eller enkeltindivider er tjent med at kompetanse ikke kommer til anvendelse.»

Disse medlemmer viser til at helsepersonellkommisjonen anbefaler et utvidet tilbud om kompletterende utdanning for personer med helseutdanning fra utenfor EØS og påpeker at utdanningene må koordineres på en måte som gir hensiktsmessig balanse mellom kostnader til å drifte utdanninger, og behovet for smidig kvalifisering av helsepersonell. Men den unnlater å adresse en annen viktig barriere som gjør veien til autorisasjon som helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS vanskelig eller umulig; nemlig kostnadene de selv må bære for å gjennomføre nødvendige kurs og prøver.

Disse medlemmer er kjent med at det pågår et arbeid i Helsedirektoratet som skal se på forenklinger av prosessen fram mot autorisasjon for helsearbeidere med utdanning fra land utenfor EØS og munne ut i en rapport og forslag i oktober 2023. Disse medlemmer mener det er positivt, men at de økonomiske barrierene også må gjøres noe med, da de er til hinder for at helsepersonell samfunnet sårt trenger, kan bruke kompetansen sin. Disse medlemmer viser til at veien til autorisasjon gratis i Sverige, sett bort ifra en avgift på 870 kroner. Det finnes kompetanse samfunnet trenger og som er tilgjengelig, men som ikke brukes.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa sikre at det pågående arbeidet med kompletterende utdanning for helsepersonell fra land utenfor EØS inkluderer forslag til hvordan utdanningene kan gjøres kostnadsfrie ved bindingstid i den offentlige helsetjenesten.»

Komiteens medlem fra Pasientfokus mener det er stort behov for at prosessen helsepersonell som har utdanning fra andre land må gjennom før de kan jobbe i norsk helse- og omsorgstjeneste, blir mindre tidkrevende, og dette medlem mener at de økonomiske kostnadene bør reduseres. Helsedirektoratets pågående arbeid bør etter dette medlems syn inkludere vurderinger rundt hvordan kostnadene kan senkes, og om det kan være en god løsning at prosessen gjøres kostnadsfri for personer som inngår arbeidskontrakt med bindingstid i helse- og omsorgstjenestene.

Dette medlem mener det er nødvendig at helsepersonell som har utdanning fra andre land må gjen-

nom en prosess før de kan jobbe i norsk helse- og omsorgstjeneste. Det er viktig for å møte faglige krav og sikre god pasientbehandling. Herunder er det avgjørende at den enkelte får nødvendig språkopplæring som gjør at de kan møte pasienter og pårørende på en god måte. Dette medlem vil peke på at det er viktig for kvaliteten på helsetjenestene at folk fra ulike språkmiljøer utdannes og ansettes. Mange har annet morsmål enn norsk, og når folk blir alvorlig syke eller får store smerter, får mange vansker med å snakke og forstå andrespråket sitt. Det blir ekstra ensomt og skremmende for en person med demens når en ikke kan snakke med eller forstå dem en har rundt seg, når en i tillegg har vært nødt til å flytte hjemmefra og inn på en institusjon. Folk med samisk som morsmål forteller at de ikke klarer å uttrykke på norsk hvor smerter sitter og hvor store de er, noen forteller også at de ikke skjønner hva helsepersonell spør dem om hvis de ikke snakker samisk. Det er etter dette medlems syn viktig med tilgang på helsepersonell med kompetanse i samisk og andre minoritetsspråk og -kulturer.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa sikre at helsepersonell som har tatt utdanning utenfor EØS, men som er bosatt i Norge, kan gå inn i et hurtigløp der de får fullført nødvendig utdanning og praksis for å få autorisasjon til å jobbe som helsepersonell i Norge – for å møte bemaningsutfordringene vi står overfor i helsevesenet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa sikre at det pågående arbeidet med kompletterende utdanning for helsepersonell fra land utenfor EØS inkluderer forslag til hvordan utdanningene kan gjøres kostnadsfrie ved bindingstid i den offentlige helsetjenesten.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Bae Nyholt om å få helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS raskt i arbeid – vedtas ikke.

Dokument 8:180 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 23. mai 2023

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Irene Ojala

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
2023/1580

Vår ref
23/1674-

Dato
26. april 2023

Dokument 8:180 S (2022-2023) Representantforslag om helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS

Jeg viser til brev datert 12. april 2023 fra helse- og omsorgskomiteen som ber om min uttalelse om ovennevnte representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS.

Representantene fremmer følgende forslag:

Stortinget ber regjeringen sørge for at helsepersonell som er utdannet utenfor EØS og bosatt i Norge, får mulighet til å ta kostnadsfritt del i et løp som leder til kvalifisering til norsk autorisasjon, mot at de inngår avtale om arbeid i en angitt bindingstid ved offentlig sykehus eller i kommunehelsetjenesten.

Svar:

Det er et viktig tema representantene tar opp. Helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre land utgjør en betydelig andel av dem som søker og gis norsk autorisasjon. De representerer verdifull arbeidskraft og kompetanse i norsk helse- og omsorgstjeneste. En stor andel helsepersonell har utdanning fra land utenfor EØS-området.

For å tilrettelegge bedre for at helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre land skal kunne benytte sin kompetanse i Norge, har jeg gitt Helsedirektoratet i oppdrag å kartlegge hvilke helsefaglige yrkesgrupper som har behov for tilbud om kompletterende utdanning, omfanget av behovet for personer med utdanning fra utenfor EØS og hvordan behovet best kan løses i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren. Helsedirektoratet skal utarbeide en kortfattet rapport med tilrådinger som omfatter (i) kapasitet, innretning og lokalisering, (ii) muligheter til forberedelser og (iii) hvorvidt fagprøve/kurs i nasjonale fag kan inngå. Økonomiske og administrative konsekvenser skal framgå. Direktoratet ble bedt om å

se hen til tilbudet og erfaringene med kompletterende utdanningsprogram i de nordiske landene. Representantene viser også til dette oppdraget.

I tillegg fikk Helsedirektoratet i oppdrag å videreutvikle avtalene med universiteter og høyskoler om å tilby fagprøver.

Jeg vil følge opp forslagene fra Helsedirektoratet når de foreligger medio oktober. Foreslåtte tiltak med behov for økonomiske ressurser vil bli behandlet i de ordinære budsjettprosessene.

Formålet med godkjenningsordningen er å ivareta pasientenes sikkerhet. Ordningen skal bidra til nødvendig kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten. Godkjenningen skal gi forutsigbarhet og sikkerhet for at helsepersonell med en tittel har bestemte kvalifikasjoner og en felles utdanningsbakgrunn. Ordninger som etableres med hensikt å gi søkere autorisasjon i Norge må sikre dette.

Representantenes forslag er at det offentlige skal legge til rette for at helsepersonell med utdanning fra utenfor EØS som er bosatt i Norge skal kunne kvalifisere seg til autorisasjon. Opplegget skal være kostnadsfritt for søkerne mot at de godtar bindingstid. En slik ordning ville kreve en god del utredning og planlegging, for eksempel regelverk for hvordan prioritere, følge opp og utarbeide avtale med de som skal få tilbudet, samt økonomisk-administrative konsekvenser, jf utredningsinstruksen. Søkerne med utdanning fra utenfor EØS er ingen ensartet gruppe, det er store variasjoner i innholdet i - og gjennomføringen av utdanninger.

I tillegg er det litt over et halvt år til forslagene fra Helsedirektoratet om tiltak for å bedre mulighetene for at helsepersonell med utdanning fra utenfor EØS kan benytte sin kompetanse her i landet, foreligger. Disse forslagene vil være gjennomarbeidede og basert på erfaringen direktoratet har som søknadsbehandler, i tillegg til erfaringer fra andre nordiske land.

Jeg mener derfor det ikke er hensiktsmessig å sette i gang en utredning om representantens forslag nå.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

